

Vypuknutí války - historická mapa

Autor: Stefan Benz

Didaktický komentář a očekávané výstupy

Od vzniku prvních historických map v 16. století se tyto staly klasickou pomůckou při výuce dějepisu. Zde se za pomoci historické mapy, která je díky využití techniky skutečně dynamická, prezentuje výchozí situace a je nastíněn casus belli bezprostředně vedoucí k vypuknutí třicetileté války (narativní kompetence / rekonstrukční kompetence, také hodnotící kompetence). Žáci se obeznámí s tím, jak se dá kreativně zacházet s mapami (mediální kompetence). Narazíme-li však na nutnost zabývat se detailním výkladem průběhu války (zde např. na základě odkazovaného studijního materiálu), začne být více než zřejmé, že existují určité hranice praktické použitelnosti kartografických podkladů pro zachycení politicko-vojenských dějinných událostí (dekonstrukční kompetence). Klasicky bývá v rámci dějepisné výuky daného tématu využívána ještě historická mapa válečných tažení, např. podle jednotlivých fází války, a také mapa znázorňující ztráty na životech obyvatelstva, mezi nimiž je možné hledat korelace. Zejména poslední jmenovaná mapa, která je zahrnuta v téměř každé učebnici, může být ve své schematičnosti dále dekonstruována: odkud pocházejí použité údaje? Do jaké míry je možné tato data získat v kompletní podobě (srovnej viz zde, kapitola Statistika)?

Po úvodu do výukové jednotky, v níž se probírá pražská defenestrace, představuje práce s mapami další prohloubení problematiky. Později mohou být takto rozpracovaná témata dále analyzována prostřednictvím srovnání výpovědí moderních a dobových historiků. Nejprve je však třeba navázat na vojenskou intervencí švédského krále Gustava Adolfa, který válku i z vojenského pohledu přenesl do jižního Německa.

Předpoklady: Augšpurský konfesní mír, zejména jeho cílené shrnutí jakožto zakotvení zásady cuius regio eius religio, různá vyznání ve střední Evropě.

Interkulturní souvislosti: soužití různých vyznání/náboženství v jedné zemi (může být probíráno i v rámci tématu vestfálského míru). Zde je užitečným materiálem: *Atlas globalizace. 20. století. (franc. Le monde diplomatique)*, franc. originál Paříž, něm. Berlín, 2011, mapa na str. 89 s mapou světa, která akcentuje země, ve kterých jsou historicky integrovány dvě různé skupiny obyvatel s dvěma rozdílnými, téměř shodně početně zastoupenými vyznáními. Samozřejmě lze zpochybňovat validitu mapy v některých detailech (islám: šíité, sunnité), přenáší však dané téma na obecnou, globální úroveň. Z interdisciplinárního pohledu se zde dostáváme do oblasti výuky náboženství a etiky.

Postup s využitím analogové techniky

Učitel z vytištěných mapových podkladů a nákresů symbolů za pomoci pauzovacího papíru vyrobí odpovídající projekční fólie. Symboly vystřihne. Jednotlivé mapy mohou být dle potřeby ručně pokládány přes sebe na projekční desku, se symboly je pro znázornění změny místa - je možné pohybovat ručně.

Postup s využitím digitální techniky

Mapy mohou být pomocí dataprojektoru promítány jak jednotlivě, tak přes sebe, a to v libovolné kombinaci. Zobrazíme-li mapu 3 přes mapu 2, uvidíme na mapě zvláštní barvou zvýrazněná území, kde se překrývá nadvláda Habsburků s protestantským vyznáním. Symboly je možné na mapě

zobrazit v libovolném počtu a na libovolných místech a následně je např. pomocí kurzoru myši po mapě přesouvat a znovu umisťovat.

1. Žáci se orientují a) s využitím mapy 1, b) s využitím mapy 3.

a) Kde se nacházíme?

b) Do jaké oblasti z hlediska vyznání historicky náležíme? Proč má většina zobrazených zemí právě jedno vyznání? Jaká je situace dnes?

2. Žáci za pomoci mapy 2 popíší území pod nadvládou Habsburků.

3. Mapa 2 a mapa 3 jsou zobrazeny přes sebe. Vysvětlete, kde a z jakého důvodu může dojít ke konfliktu!

Do jaké míry je tedy nutné relativizovat pojem "náboženská válka"?

4. Ukažte na mapě za pomoci symbolů průběh konfliktu!